

Zágorec-Csuka Judit.

Európa közepén ...

Radnóti Miklós motívumokra

Én már tudom, hogy nekem e tájék mit jelent,
szülőházát, határnélküli, de határokkal mégis szétszedett
mezsgyét, gyermekkorom magyar nyelvében megőrzött
világát. Ha itthon vagyok, velem alszik az otthonosság
világa, Munkácstól Huszt váráig terjed, és a Muravidék a bölcsője,
felnevelő szülőföldem. A térkép kitágul, és tudom, hol lakott itt
Vlaj Lajos, Szúnyogh Sándor és Márai Sándor is otthontalanul,
és tudom, hol van Žagubica és Abda, az erőltetett menet útja,
a Balkán és az anyaföld, édesapám búzaföldje, s a sírok közt anyám.
Srebrenica megnevezésű körforgásában sírnak az édesanyák, siratják
fiaikat, és Vukovárt, ahol a házfalokról csorog a fájdalom emlékezete.
Hol vannak a szelíd tanyák, és a csókok íze ízetlen-e, megvan-e a régi
szerelmek mámore, hol van a méz és az áfonya, határon innen vagy határon
túl, bűnösek vagyunk-e még, egy nép vagyunk-e, vagy sikertelen
népszavazások törmeléke, kívül és belül, mozdulatlanul lapulok
Európa közepén, meghajolhatok-e előtted virrasztó, hősöket temető éji felleg?
Én már tudom ...

Leomlik-e a mi Babilonunk?

Mint ahogy szokott lenni a szállodák szűk folyosóján, ismeretlenül mentek el egymás mellett a vendégek. Volt, aki köszönt akár ismeretlenül is a másiknak, de akadt olyan is, aki nem. A radenci Radin szállodában is így történt, illetve nem is történt semmi különleges dolog, míg egyszer csak megjelent hirtelen egy kislány a lift előtt, és rám nézett nagy csodálattal és meghatódva.

– Beszélnek magyarul? – örömmel kérdezte tőlem.

– Igen, beszélünk – válaszoltam hirtelen neki, mert mit is mondtam volna, hiszen a férjemmel mégiscsak magyarul beszélgettünk, amikor kijöttünk a szállodai szobánkból, hogy végre elinduljunk a termálfürdő medencéje felé. A kislány, akinek gyönyörű barna szeme és fekete haja volt elhallgatott, habár vártam volna az érdeklődését. A lift pedig elindult lefelé.

– Mégis kivel beszélgetsz te magyarul? – kérdeztem tőle érdeklődve.

– Csak a babival, meg a papival, ha náluk vagyok – válaszolta izgatottan.

– Csak velük? – folytattam a beszélgetést.

– Igen, csak velük – erősítette meg a mondanivalóját.

Aztán boldogan elviharzott a szállodai vendégek közt mint, aki jól tette dolgát. Estefelé, amikor vacsorára igyekeztem újra, megpillantottam a kislányt, aki újra örült a találkozásunknak, és megtudtam tőle, hogy Eperke a neve. Könnyedén beszámolt a történetekről, találkozásunk titkát elmondta a nagyszüleinek is, akik a mellettem levő szobában voltak elszállásolva. Vacsora után velük is sikerült találkoznom a szálloda egyik belső helyiségében, ahol lehetséges volt még radenci ásványvizet is fogyasztani. A nagyszülők kitűnően beszéltek Eperkével magyarul. Érdeklődtek felőlem is, hogy ki vagyok, majd bemutatkoztam, és számukra is ismerős lehettem, hiszen ilyen kis helyen, mint a Muravidék a magyarok ismerik egymást, még ha felületesen is, de mégis. Aztán megszólalt Eperke, aki be akart kapcsolódni a beszélgetésbe a felnőttek társaságában, de számos szó már csak szlovénul jutott eszébe. Keveréknyelven, magyar-szlovén nyelven egyszerre szólalt meg, és mondta el a nap eseményeit, ami vele megtörtént. Éreztem, hogy a nagyszülőknek ez nem éppen volt kellemes élmény, legalább is a jelenlétemben. Próbáltam feloldani a problémát, megszólaltam:

– Így van ez, kevesen vagyunk a Muravidéken, kis közösség vagyunk, minden korosztállyal valami kiveszik a magyar nyelvhasználatból, hiszen egyre több szlovén szó keveredik bele.

De nemigen nyugtattam meg az asztaltársaságomat. Nem is akartam felkavarni ezt a témát, mert Eperke annyira motivált volt, hogy magyarul beszélgessen velünk. De mégis felsejlett bennem egy gondolat, hogy mi lesz velem, ha néhány év múlva én is nagymama leszek, s hasonló helyzetbe kerülök, amikor az unokám meglátogat Ljubljánából. Valószínű, megteszek mindent, hogy magyarul beszéljek vele, de ez még messze van. Ha Isten megádja, lesznek unokáim is talán.

Az asztaltársaságunk lassan feloszlott, elindultunk a szobáink felé. Fáradt voltam a fürdéstől a termálfürdőben, meg mindentől, amire most nem is akartam emlékezni. Boldogan feküdtem le a szállodai szobám ágyára. Megelégedett voltam, hogy ma valakinek tetszettem, egy kislánynak, aki felfigyelt rám, amikor magyarul szólaltam meg. Kivételes nap volt, kivételes helyen, kivételes személyekkel. Eperke is őszinte volt hozzám, egy ismeretlennel, akiben felfedezett valamit, a muravidéki magyar nyelvet. Aznap éjjel álmaimban még visszatértem a kislányhoz, akinek

megfogtam a kezét, mintha valahova el szerettem volna vezetni, de már integettek a távolból. Úgy éreztem, hogy nincsen sok időm, hiszen el kell hagynom ezt a muravidéki földet, a szülőföldemet, s vele mindent, ami ide kötött. Aztán lemerültem, befedett a sötétség. Majd arra gondoltam, hogy Eperkének sem lesz sok lehetősége magyarul beszélgetni, és magányosan járja majd az útját a Muravidéken. Előre is sajnáltam őt és magamat is. Majd a fiaimra gondoltam, akik megígérték nekem egy érettségi bankett díszvacsoráján, amikor a családom együtt volt, hogy nem adják fel a magyar nyelvet, és megtanítják a még meg nem született gyermekeiket is magyarul. Akkor is egy szálloda dísztermében ültünk, hasonló asztaltársaságban, egymás közt.

Hirtelen felébredtem, s kimentem a szálloda teraszára, majd felhívtam telefonon a múlt esti baráti társaságunkból Józsefet, hogy küldje le Erikát a teraszra, s igyunk meg együtt egy kávé. Közben, amíg vártam rájuk, láttam, hogy Eperke a nagyszüleiével együtt kilépett a szálloda főbejáratán, azt követően elvesztek újra a tömegben, hiszen kijelentkeztek a szállodából, mi pedig maradtunk még egy napig. Szomorú voltam. Az ég is beborult, cseperegni kezdett az eső, aznap elmaradt a fürdés. Aztán feltettem önmagamnak a nyugtalanító kérdést:

– Valójában, mi veszélyezteti a nyelvünket? A technikai változás? Az identitás megváltozása, vagy váltás? Az elfogyás? A gyerekek vonzalma az internet és az okostelefonok iránt?

Nem kaptam rá megnyugtató választ. Majd újra feltettem önmagamnak a következő kérdést:

– Mit tehetünk ebben a helyzetben? Kötődünk a hagyományainkhoz? Kérjük az Istent, mit spirituális erőt, hogy segítsen? Kellene egy újfajta magyar nyelvet átfogó nyelvújítás a Muravidéken?

Megnyugodtam, közben megittam egy kávé a szálloda halljában, és arra lettem figyelmes, hogy magamra maradtam. Már nem volt senki, akit magyarul szólíthattam volna meg, és Eperke is elment. Így megszólítottam újra önmagamat:

– Tudjad, hogy a magyar identitásból a Muravidéken multikulturalitás lett ebben a száz évben. Ez nemcsak az itt élők akarata szerint történt, hanem az együttélésből fakadt, ezt a sorsunk hozta, sodorta elénk, meg a kényszerhelyzetünk, vagy mindkettő. Az elszakadás fájdalma már elveszett, s egyébként sem lehet örökké fájdalmasan cipelni a múltat. Az életet élni kell tovább. A nyelvi erózió meghozhatja a nyelvcsere is, ezért a nyelvműveléshez, amely nemzeti folyamat, erős személyiségek szükségesek, akik átlátják és megértik ezt a folyamatot, de tenni is akarnak ellene valamit. De ezt pozitívan akarják megtenni. Hogyan? A szívükön keresztül, nemcsak az agyuk által. Féltve az értékeket és megőrizve a magyar nyelvet. Mert mi lesz itt ötven év múlva? Primitivizált magyar nyelv? Keveréknyelvűség? Vagy csendes elnémulás? Ki tudja? Nem vagyok jó. Minden népnek és nemzeti kisebbségnek megvan a maga sorsa. Egyetlen dolgunk van, hogy sorsot kovácsoljunk a megmaradt és átörökölt muravidéki magyar nyelvünkől. Rólunk van szó, a mi örökségünkről. És ehhez mégiscsak hűségnek kell lennünk!

Hirtelen elszégyelltem magamat, mert annyi mindent feladtam és elszalasztottam ezen a téren, de annyi mindent tettem is, vagy tenni akartam. Annyi minden fájdalmasan érintett. Az erős babiloni oszlop is leomlott a kezdetek kezdetén, és más világ lett. A nyelvek összekeveredtek, hogy ne értsük meg egymást. Ez volna a mi Babilonunk? Pedig én megakartam fogni a radenci szálloda liftjében Eperke kezét, csak félig sikerült, mert közben kiszálltunk, és mindenki ment a maga útján. Előtte még az élet, én pedig már az alkonyatomba léptem. Mit is mondhattam volna neki? Talán, majd egyszer megérti, hogy mit akartam akkor mondani neki? Valószínű, hogy a lift volt a hibás, amelyből olyan gyorsan ki kellett szállnunk. Pedig én ezt a világot magyarul vettem a birtokomba itt, a Muravidéken, Szlovéniában. Ebből a muravidéki liftből kell majd végképpen kiszállnom egyszer.

ÓZSVÁR PÉTER: Tojástemplom – 2009